

Barbara van Veen tijdens de presentatie bij Techport.

FOTO UNITED PHOTOS / ROB VAN WIERINGEN

TOEKOMSTANALYSE Over de kronkelige weg naar groen staal

Ondernemers IJmond moeten samen optrekken

De overgang van Tata Steel naar groen staal is geen technische update, maar een regionale systeemverandering. Dat is de belangrijkste boodschap die onderzoekster Barbara van Veen de ondernemers in de IJmond meegeeft bij de presentatie van haar toekomstanalyse.

Jannie Schipper
jannie.schipper@mediahuis.nl

Velsen-Noord ■ Van Veen presenteerde woensdag tijdens een bijeenkomst bij Techport haar analyse van de mogelijke effecten van de geplande transitie naar groen staal van Tata Steel op het ondernemersklimaat in de IJmond aan regionale bestuurders en ondernemers. „Tata is een belangrijke speler die een enorme invloed heeft op ons hele ecosysteem”, zegt voorzitter Leen Wisker van OV IJmond, opdrachtgever van het onderzoek. De ondernemersvereniging wilde daarom graag laten onderzoeken welke effecten de vergroeningsplannen van Tata en het verloop hiervan hebben op de hele IJmond. „In andere regio's, zoals Brainport, zie je dat ondernemers in de regio samen optrekken om met die ontwikkelingen om te gaan en een gezamenlijke lobby op te zetten.”

47 effecten

De ondernemers moeten zich volgens onderzoekster Van Veen voorbereiden op een transitie 'met horten en stoten'. Een innovatief proces is niet een rechttoegangende

lijn waar je een 'roadmap' voor kunt opstellen, maar eerder een kluwen waar je een weg in moet zien te vinden en die voortdurend van vorm verandert. Van Veen is gespecialiseerd in onderzoek naar strategische toekomstverkenning. Zij is gepromoveerd aan de TU Delft op de toekomstpercepties van topmanagers. Deze zogenoemde 'effect scan' deed zij in samenwerking met de TU Delft.

Van Veen deed literatuuronderzoek naar de vergroeningsprocessen van Europese staalfabrieken, waarvan er dertien net als Tata Steel Nederland oorspronkelijk van plan waren de overstap te maken naar waterstof. Zij zag bij deze fabrieken in totaal 47 effecten van het vergroeningsproces op de regio waarin de fabrieken gevestigd waren. Die bleken allemaal in meer of mindere mate ook van toepassing op de IJmond.

Al die effecten kunnen niet los van elkaar worden gezien, betoogde Van Veen. De krapte op de arbeidsmarkt zal vooral in de beginfase van het vergroeningsproject alleen maar toenemen, en er zal ook meer vraag zijn naar hoger geschoold personeel. De focus van de regio wordt internationaler, doordat er buitenlandse bedrijven

delen van de nieuwe technologie leveren of bijvoorbeeld meewerken aan de geplande Energiehaven. Dat heeft weer impact op andere domeinen. Voor arbeidskrachten uit het buitenland moet bijvoorbeeld woonruimte worden gevonden. De druk op de energiemarkt neemt toe.

Factoren

De overgang naar groen staal gaat volgens de onderzoekster langer duren dan nu voorzien, omdat allerlei factoren van buiten invloed hebben op dit proces. Ook is maar de vraag of uiteindelijk gebruik wordt gemaakt van waterstof, gezien de beperkte beschikbaarheid en de kosten. Bij elf van de dertien Europese fabrieken die inzetten op waterstof, bleek de overgang naar waterstof al te zijn stopgezet of vertraagd. Ook in Tata's groenstaalplan worden al alternatieve routes naar vergroening opgeworpen, zoals biomeethaan als brandstof.

Van Veen raadt de ondernemers dan ook aan zich niet blind te staren op waterstof, maar uit te gaan van het doel dat wél blijft staan, namelijk dat van vergroening.

Omdat nog veel factoren onzeker

zijn en de veranderingen op elk domein impact hebben op andere domeinen, moeten ondernemers wendbaar blijven en inspelen op de ontwikkelingen. Die verwachte vertraging heeft ook een voordeel, meent de onderzoekster. Het geeft de ondernemers namelijk tijd om gezamenlijk een 'radar' op te stellen om gezamenlijk overzicht te houden op belangrijke ontwikkelingen. Daarin moeten de verschillende domeinen worden opgenomen waarin veranderingen gaan plaatsvinden, zoals het vestigingsklimaat, nationale en internationale politieke ontwikkelingen, waardedetens en scholing.

Invloed

Al die domeinen hebben invloed op elkaar op de korte, middellange en lange termijn. Het gaat daarbij om bredere mondiale signalen die de voortgang van de transitie laten zien en meebepalen, veranderingen in Europese en nationale regelgeving, ontwikkelingen op de Europese en Nederlandse energiemarkt en technologieën die concurreren met waterstof om de klassieke, vervuulende energiebronnen te vervangen.

De ondernemersvereniging heeft meteen de daad bij het woord

gevoegd. „De radar hangt al op onze bestuurskamer”, vertelt bestuurslid Theo Koster van OV IJmond. „Daarin plotten wij de trends. Vanochtend stond er een berichtje in de krant over Noordzeelanden die gaan nadenken over samenwerking bij wind op zee – dat is een signaal van een grotere, beïnvloedende ontwikkeling. Een ander bericht over de komst van een tweede pont – dat hoort bij het domein leefomgeving. De aandacht voor duurzaamheid neemt af, de belangstelling voor veiligheid neemt toe – ook dat moet in het schema, dat heeft weer invloed op de opleiding en de mensen die je nodig hebt. Met zo'n radar ga je de onderlinge verbanden zien.”

Koster presenteerde meteen ook de uitkomsten van een recente ledenenquête waaraan 116 ondernemers meededen. Een meerderheid van de respondenten ziet de energietransitie en de overgang naar groen staal als een kans om het imago van de regio te verbeteren. „De regio bruist van de verandering”, zegt Koster. Mocht Tata onverhoopt toch sluiten, dan verwachten de meeste respondenten dat hun bedrijf flexibel genoeg zal zijn om de veranderingen op te vangen.